

УПРАВЛІННЯ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ЯКОСТІ ОСВІТИ
У М. КИЄВІ

ЗВІТ

**за результатами проведення першого циклу
моніторингу сформованості інформаційно-цифрової
компетентності
вчителів закладів загальної середньої освіти м. Києва**

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	5
ФОРМАТ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ, ДЕ БУЛО ПРОВЕДЕНЕ ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ.....	6
РОЗУМІННЯ ВИЗНАЧЕННЯ «ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ» ОПИТАНИМИ РЕСПОНДЕНТАМИ ТА ЗАХОДИ, ЯКІ БУЛИ ОРГАНІЗОВАНІ У ЗАКЛАДАХ ДЛЯ ЇЇ РОЗВИТКУ.....	7
ВИКОРИСТАННЯ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ЄДИНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	10
РІВЕНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ДЛЯ ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТРЕБ УЧНІВ І ПЕДАГОГІВ.....	11
СТВОРЕННЯ УМОВ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ	12
УМОВИ, СТОРЕНІ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ.....	13
СУБ'ЄКТИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ, ЯКИМ НАДАЮТЬ ПЕРЕВАГУ ПЕДАГОГІЧНІ ПРАЦІВНИКИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ.....	14
РІВЕНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ДЛЯ ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТРЕБ УЧНІВ І ПЕДАГОГІВ.....	15
ВИКОРИСТАННЯ БІБЛІОТЕКИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЯК ІНФОРМАЦІЙНО- РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ ТА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	16
ВИСНОВКИ.....	18
РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	20
НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА.....	21
СЛОВНИК ТЕРМІНІВ.....	22

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЗЗСО – заклади загальної середньої освіти

ЗО – заклад освіти

ЗВО – заклад вищої освіти

ООП – особливі освітні потреби

МОНУ – Міністерство освіти і науки України

ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології

РДА – районна в місті Києві державна адміністрація

Кібербезпека – кібернетична безпека

ВСТУП

В умовах трансформаційних та євроінтеграційних процесів важливе значення має гармонізація національного законодавства, і зокрема освітнього, відповідно до європейських стандартів. Особливої значущості набуває проблема сформованості необхідного рівня інформаційно-цифрової компетентності вчителів й адміністративного персоналу закладів загальної середньої освіти, здатних організувати освітній процес із використанням інноваційних технологій навчання, до яких, зокрема, належать цифрові.

Цифрові технології в сучасному світі – це середовище існування, яке відкриває нові можливості для навчання в будь-який зручний час, в будь-якому місці, можливість проектування індивідуальних освітніх траєкторій, можливість переходу від простого споживання електронних ресурсів до їх створення. Цифровізація освіти безпосередньо залежить від рівня володіння цифровими технологіями педагога, їхнього продуктивного застосування в освітній діяльності та якості підготовки молоді до цифрової економіки, що стрімко розвивається. Однією зі стратегічних цілей у розбудові середньої освіти є педагог, готовий до впровадження таких інновацій.

Основними документами, що регламентують необхідність володіння педагогами інформаційно-комунікаційними та цифровими технологіями та застосовувати їх в освітньому процесі є: закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про Національну програму інформатизації»; постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 року «Про затвердження Положення про сертифікацію педагогічних працівників», від 21 серпня 2019 року № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників»; наказ Міністерства розвитку економіки та сільського господарства України «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» від 23 грудня 2020 року № 2736, наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про атестацію педагогічних працівників» від 09 вересня 2022 року № 805 тощо.

Саме тому, для вивчення рівня сформованості інформаційно-цифрової компетентності у вчителів закладів загальної середньої освіти міста Києва, управлінням Державної служби якості освіти у м. Києві було проведено у 2023-2024 рр. І цикл моніторингу сформованості інформаційно-цифрової компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти м. Києва.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження проводилось управлінням Державної служби якості освіти у м. Києві (далі – управління Служби) з метою виявлення та відстеження тенденцій сформованості інформаційно-цифрових компетентностей вчителів закладів загальної середньої освіти, визначення чинників, що впливають на сформованість інформаційно-цифрової компетентності.

Завдання дослідження:

1. Вивчити стан інформальної освіти педагогів у напрямі інформаційно-цифрової компетентності.
2. Визначити рівень володіння цифровими пристроями, їх базовим програмним забезпеченням, онлайн-сервісами та мережею Інтернет.
3. Дослідити рівень володіння та дотримання законодавства щодо академічної доброчесності, мережевого етикету, інформаційної гігієни у професійній діяльності.
4. Дослідити професійну взаємодію та співпрацю у цифровому середовищі.
5. Розробити рекомендації за результатами моніторингового дослідження.

Дослідження здійснювалось шляхом онлайн-анкетування 1-8 грудня 2023 року. Для розрахунку репрезентативної вибірки було обрано 11 закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) м. Києва.

Загалом в онлайн-опитуванні взяли участь 35 директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва, а також 265 педагогічних працівників.

Категорія респондентів	Кількість респондентів	Загальний підсумок
директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва	35	300
педагогічні працівники ЗЗСО м. Києва	265	

ФОРМАТ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ, ДЕ БУЛО ПРОВЕДЕНЕ ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ

Згідно з даними, отриманими під час дослідження, було встановлено, що у більшості ЗЗСО м. Києва освітній процес відбувається в очному форматі, тобто у традиційний спосіб. Про це зазначають більшість директорів і їх заступників ЗЗСО м. Києва (51,4 % опитаних респондентів).

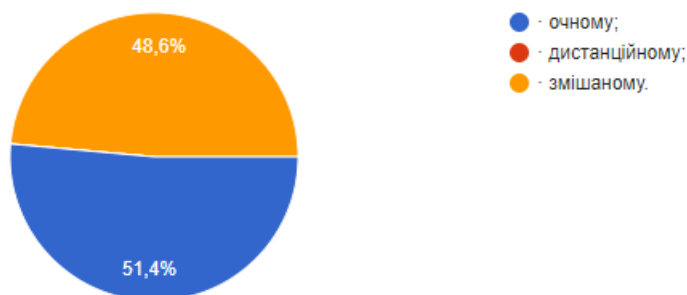

Рис.1. Формат проведення освітнього процесу, згідно зазначення директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва

Водночас більшість опитаних педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва (58,1 %) дотримуються дещо іншої думки і вказують, що більшість закладів, де вони працюють, проводять освітній процес у змішаному форматі, тобто у традиційний спосіб, але із використанням дистанційної форми навчання.

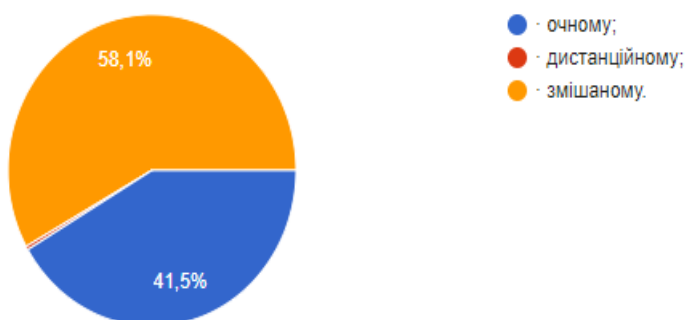

Рис.2. Формат проведення освітнього процесу, згідно зазначення опитаних педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва

Також варто зазначити, що жоден з опитаних респондентів не вказав про дистанційну форму проведення освітнього процесу у закладі, де він працює.

РОЗУМІННЯ ВИЗНАЧЕННЯ «ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ» ОПИТАНИМИ РЕСПОНДЕНТАМИ ТА ЗАХОДИ, ЯКІ БУЛИ ОРГАНІЗОВАНІ У ЗАКЛАДАХ ДЛЯ ЇЇ РОЗВИТКУ

За результатами анкетування, на думку переважної більшості директорів, їх заступників (100 %), а також педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва (93,2 %) цифрова компетентність – це цифрова та інформаційна грамотність.

Також цифрову компетентність визначили як критичне і відповідальне використання цифрових технологій – 85,7 % директорів і їх заступників, а також 74,3 % педагогічних працівників; як створення цифрового контенту – 71,4 % директорів і їх заступників та 55,1 % педагогічних працівників; і як кібербезпеку – 74,3% директорів і їх заступників та 53,2% педагогічних працівників; як комунікацію та співпрацю – 51,4% і 45,3 % відповідно.

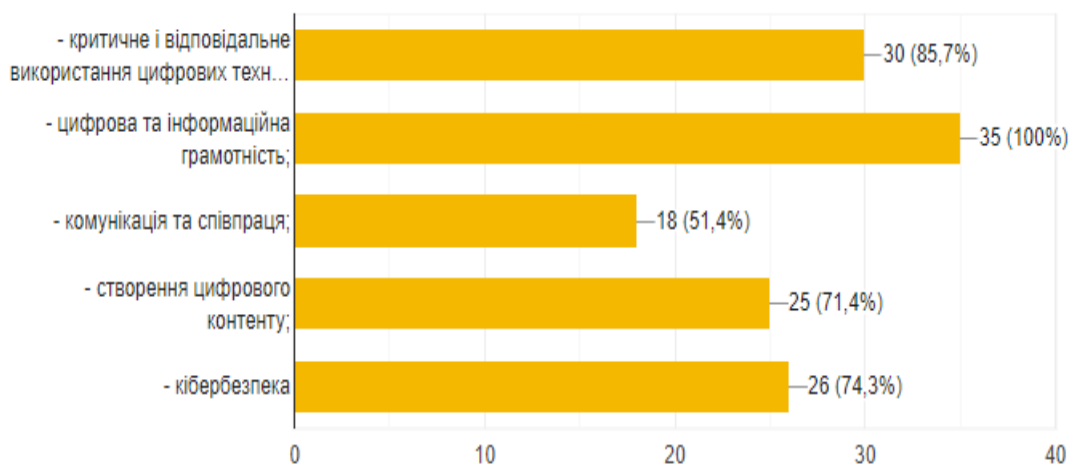

Рис.3. Визначення поняття «Цифрова компетентність» директорами і заступниками директорів ЗЗСО м. Києва

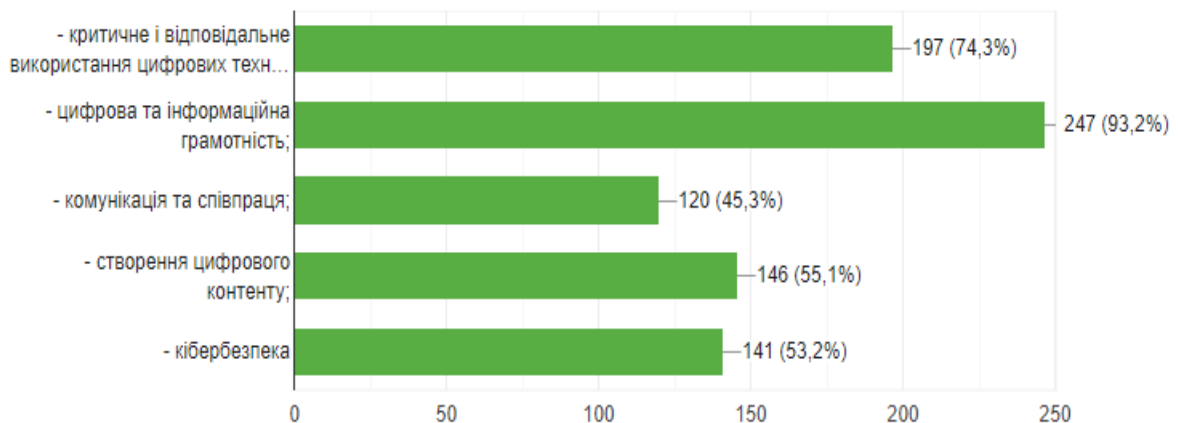

Рис.4. Визначення поняття «Цифрова компетентність» педагогічними працівниками ЗЗСО м. Києва

Щодо заходів, які були організовані у ЗЗСО м. Києва, з метою розвитку інформаційно-цифрової компетентності, більшість опитаних директорів і заступників

директорів ЗЗСО м. Києва зазначили наступні: тренінги – 85,7 %, курси підвищення кваліфікації – 80 %, вебінари – 68,6 % практикуми – 60 % і семінари – 54,3 %.

Рис.5. Заходи щодо розвитку інформаційно-цифрової компетентності, які були організовані у ЗЗСО м. Києва, як зазначили директори і їх заступники

Водночас педагогічні працівники ЗЗСО м. Києва стосовно заходів, які були організовані у ЗЗСО м. Києва, з метою розвитку інформаційно-цифрової компетентності зазначили, що це були:

- 1) семінари, які були організовані:
 - а) закладом освіти – 71,3%,
 - б) ДСЯО України/ управлінням ДСЯО у м. Києві – 20,4%;
 - в) Управлінням освіти районної в м. Києві райдержадміністрації – 15,5%;
 - г) Департаментом освіти і науки м. Києва – 9%;
 - д) Центром професійного розвитку педагогічних працівників м. Києва – 17%;
 - е) Інститутом післядипломної освіти – 23%;
 - ж) МОН України – 6,8%.
- 2) Тренінги, які були організовані:
 - а) закладом освіти – 69%,
 - б) ДСЯО України/ управлінням ДСЯО у м. Києві – 20%;
 - в) Управлінням освіти районної в м. Києві райдержадміністрації – 12,8%;
 - г) Департаментом освіти і науки м. Києва – 6,8%;
 - д) Центром професійного розвитку педагогічних працівників м. Києва – 15,8%;
 - е) Інститутом післядипломної освіти – 21,1%;
 - ж) МОН України – 4,15%.
- 3) Заходи з професійного розвитку, організовані:
 - а) закладом освіти – 54,33%,
 - б) ДСЯО України/ управлінням ДСЯО у м. Києві – 18,5%;
 - в) Управлінням освіти районної в м. Києві райдержадміністрації – 17%;
 - г) Департаментом освіти і науки м. Києва – 14%;
 - д) Центром професійного розвитку педагогічних працівників м. Києва – 21,1%;
 - е) Інститутом післядипломної освіти – 20,4%;
 - ж) МОН України – 7,54%.
- 4) Практикуми, організовані:
 - а) закладом освіти – 64,9%,
 - б) ДСЯО України/ управлінням ДСЯО у м. Києві – 10,5%;
 - в) Управлінням освіти районної в м. Києві райдержадміністрації – 7,54%;
 - г) Департаментом освіти і науки м. Києва – 9,8%;
 - д) Центром професійного розвитку педагогічних працівників м. Києва – 10,94%;

- f) Інститутом післядипломної освіти – 14,3%;
 - g) МОН України – 4,9%.
- 5) Вебінари, організовані:
- a) закладом освіти – 47,16%;
 - b) ДСЯО України/ управлінням ДСЯО у м. Києві – 28,6%;
 - c) Управлінням освіти районної в м. Києві райдержадміністрації – 14,7%;
 - d) Департаментом освіти і науки м. Києва – 17%;
 - e) Центром професійного розвитку педагогічних працівників м. Києва – 32,45%;
 - f) Інститутом післядипломної освіти – 28,7%;
 - g) МОН України – 14%.

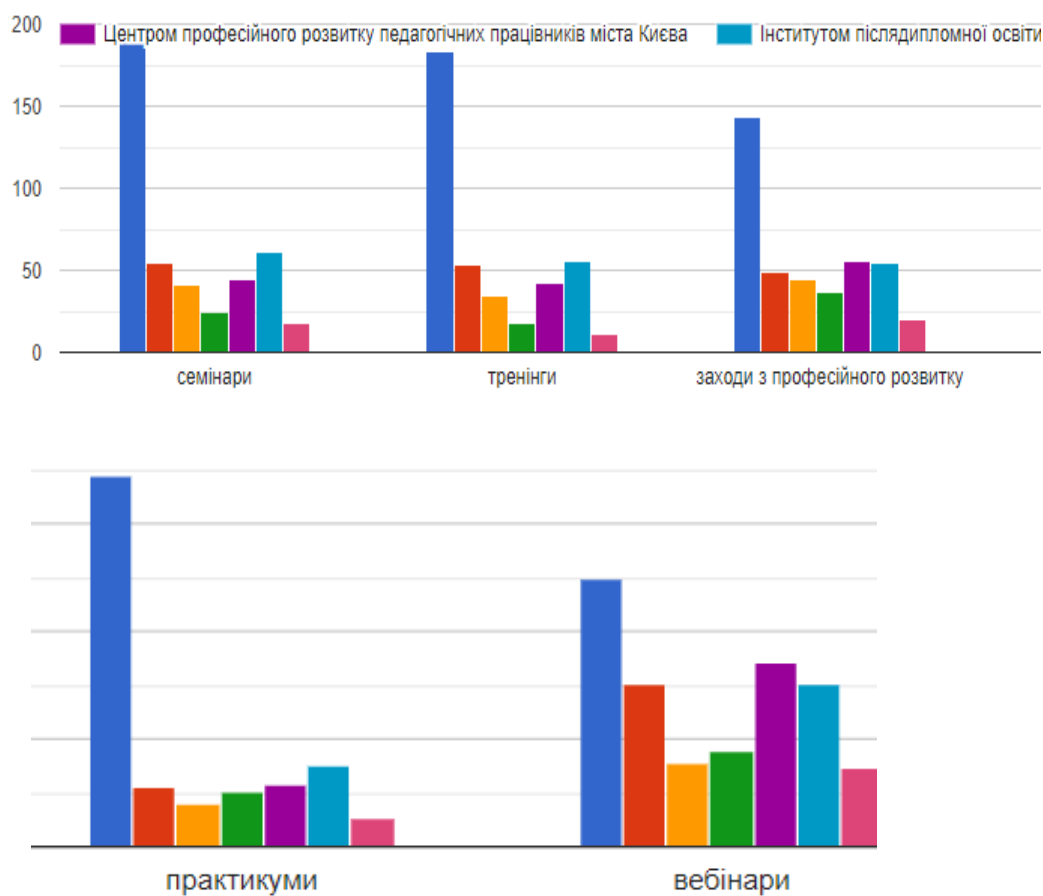

Рис.6. Заходи щодо розвитку інформаційно-цифрової компетентності, які були організовані та ким саме у ЗЗСО м. Києва, як зазначили педагогічні працівники

ВИКОРИСТАННЯ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ЄДИНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Також було опитано респондентів щодо використання єдиної освітньої платформи (веб-сайту) у закладі освіти для здійснення освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання, що стало особливо важливим у ЗЗСО м. Києва та нашої держави після запровадження карантину в умовах пандемії коронавірусної хвороби та воєнного стану в Україні.

Згідно опитування 85,7% директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва зазначили, що у їх закладах освіти діє освітня платформа для здійснення освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання, а 14,3% – навпаки, тобто немає вищезазначеної платформи.

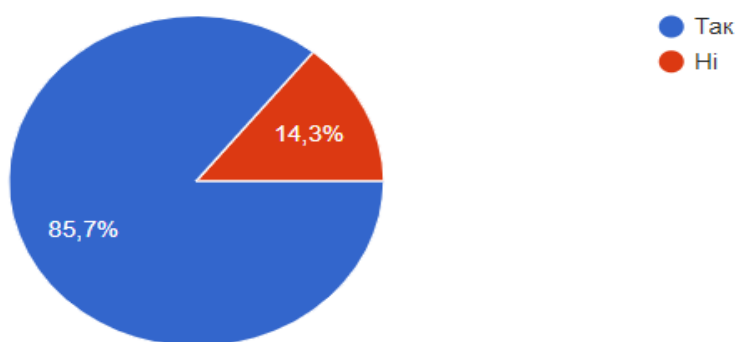

Рис.7. Використання у закладі освіти єдиної освітньої платформи для здійснення освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання, згідно з даними опитаних директорів/заступників директорів ЗЗСО м. Києва

Водночас 89,4% опитаних педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва зазначили, що у закладі освіти, де вони працюють, діє освітня платформа для здійснення освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання, а 10,6% – що ні.

На нашу думку, це дуже хороший результат, адже показує високий рівень цифровізації ЗЗСО м. Києва, особливо у нинішніх складних умовах.

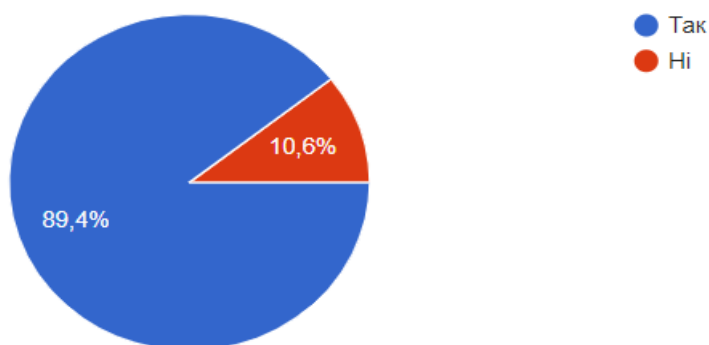

Рис.8. Використання у закладі освіти єдиної освітньої платформи для здійснення освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання, згідно з даними опитаних педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва

Серед платформ, які найбільше використовують опитані респонденти були названі такі: «Єдина школа», Google classroom, Google Meet, Zoom та «Нові знання».

РІВЕНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ДЛЯ ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТРЕБ УЧНІВ І ПЕДАГОГІВ

Згідно з онлайн опитуванням, рівень забезпечення доступу до мережі Інтернет у закладі освіти для задоволення потреб учнів і педагогів, на думку директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва є: високий – 34,3% опитаних респондентів, достатній – 51,4%, середній – 11,4% і низький – 2,9%.

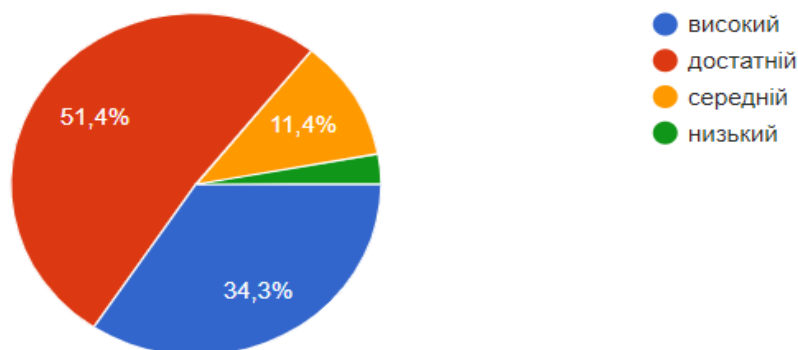

Рис.9. Забезпечення доступу до мережі Інтернет у закладі освіти для задоволення потреб учнів і педагогів, на думку директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва

Водночас педагогічні працівники ЗЗСО м. Києва зазначають, що забезпечення доступу до мережі Інтернет у закладі освіти для задоволення потреб учнів і педагогів, на думку директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва є: на високому рівні – 23,4%, на достатньому – 41,5%, середньому – 17% і низькому – 18,1%.

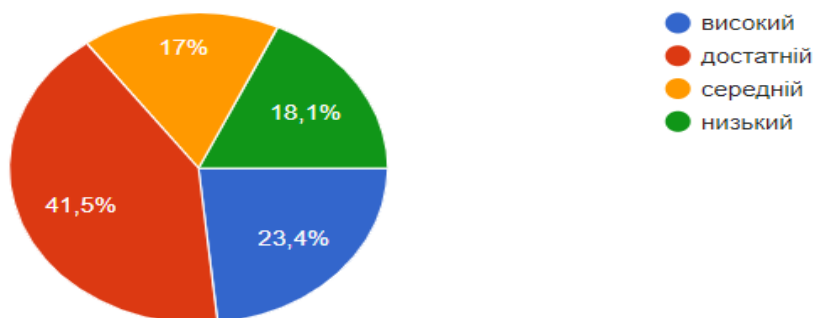

Рис.10. Забезпечення доступу до мережі Інтернет у закладі освіти для задоволення потреб учнів і педагогів, на думку педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва

СТВОРЕННЯ УМОВ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ

Важливим для нашого опитування була інформація стосовно проведення адміністрацією закладів освіти заходів щодо створення умов розвитку інформальної освіти педагогічних працівників (педагогічна рада, круглі столи) щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті.

Як зазначає більша частина опитаних директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва (60% від загальної кількості опитаних), вищезазначені заходи проводяться один раз на семестр. Інші відповіді, які були зазначені опитаними респондентами: один раз на рік – 5,7%, постійно – 5,7%, під час кожної педагогічної ради – 5,7% та інші варіанти відповідей – по 2,9%.

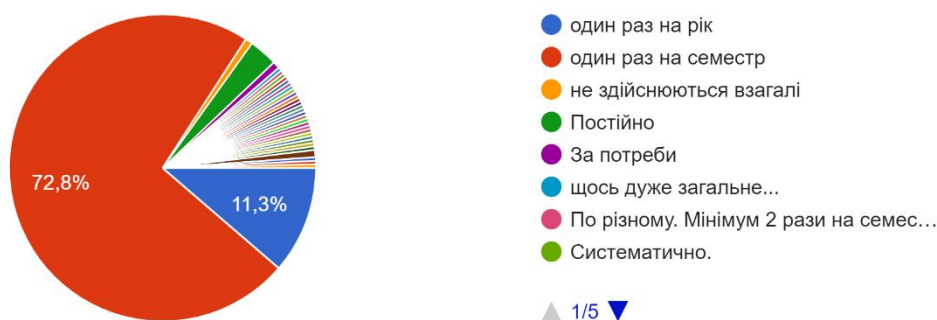

Рис.11. Проведення адміністрацією закладів освіти заходів щодо створення умов розвитку інформальної освіти педагогічних працівників на думку директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва

Так само як адміністрація ЗЗСО м. Києва, опитані переважна більшість педагогічних працівників (72,8% від загальної кількості опитаних) зазначила, що теж адміністрацією закладів освіти, де вони працюють, проводяться один раз на семестр заходи щодо створення умов розвитку інформальної освіти педагогічних працівників щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. Інші відповіді, які були зазначені опитаними респондентами: один раз на рік – 11,3%, постійно – 3 %, не здійснюються взагалі, декілька разів на семестр і за потреби – по 0,8%, а також інші варіанти відповідей – по 0,4%.

Рис.12. Проведення адміністрацією закладів освіти заходів щодо створення умов розвитку інформальної освіти педагогічних працівників на думку педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва

УМОВИ, СТВОРЕНІ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ

В онлайн-опитуванні, проведеному з 1 по 8 грудня 2023 року серед директорів, їх заступників, а також педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва, опитаними директорами і заступниками директорів ЗЗСО м. Києва у переважній більшості було зазначено, що у закладах, де вони працюють, створені для кожного вчителя наступні умови для ефективного використання інформаційно-цифрових технологій: наявні комп'ютери і наявне мультимедійне обладнання – на думку 94% опитаних, вільний доступ до мережі Інтернет – на думку всіх опитані директори і їх заступники (100%).

Інші варіанти відповідей, які були зазначені опитаними респондентами: наявні комп'ютери – тільки у кабінеті інформатики (14,2%), тільки у методичному кабінеті закладу освіти або вчительській (11,4%), в укритті (5,7%); наявне мультимедійне обладнання – тільки у кабінеті інформатики (11,4%), тільки у методичному кабінеті закладу освіти або вчительській (8,6%), в укритті (8,6%); вільний доступ до мережі Інтернет – тільки у кабінеті інформатики (8,6%), тільки у методичному кабінеті закладу освіти або вчительській (31,4%) і в укритті (31,4%).

Рис.13. Умови створені у закладі освіти для ефективного використання інформаційно-цифрових технологій педагогічними працівниками на думку директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва

Водночас на думку переважної більшості педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва для кожного з них: наявні комп'ютери – 89,5% опитаних зазначило це, наявне мультимедійне обладнання – 63,8%, а також вільний доступ до мережі Інтернет – 85,7%.

Інші варіанти відповідей, які були зазначені опитаними респондентами: наявні комп'ютери – тільки у кабінеті інформатики (12%), тільки у методичному кабінеті закладу освіти або вчительській (8,7%), в укритті (2,3%) і взагалі відсутні (0,75%); наявне мультимедійне обладнання – тільки у кабінеті інформатики (20,75%), тільки у методичному кабінеті закладу освіти або вчительській (21%), в укритті (3,77%) і взагалі відсутнє (1,9%); вільний доступ до мережі Інтернет – тільки у кабінеті інформатики (10,1%), тільки у методичному кабінеті закладу освіти або вчительській (8,7%) і в укритті (10,9%) і взагалі відсутній (6%).

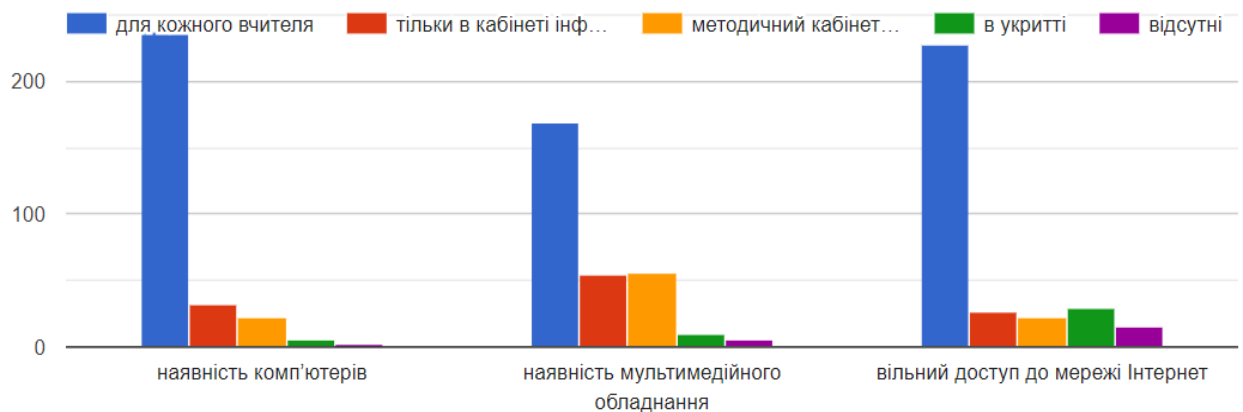

Рис.14. Умови створені у закладі освіти для ефективного використання інформаційно-цифрових технологій педагогічними працівниками на думку педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва

СУБ'ЄКТИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ, ЯКИМ НАДАЮТЬ ПЕРЕВАГУ ПЕДАГОГІЧНІ ПРАЦІВНИКИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Крім того, було проведення опитування директорів і їх заступників, а також педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва щодо суб'єктів підвищення кваліфікації, яким надають перевагу педагогічні працівники цих закладів.

Так на думку опитаних директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва, педагогічні працівники їхніх закладів освіти переважно надають перевагу інституту післядипломної освіти – 97,1% і центр професійного розвитку педагогічних працівників – 80% опитаних респондентів. Також серед названих варіантів були ще такі: заклади вищої освіти та їх структурні підрозділи – 25,7%, наукові установи – 17,1%, ФОП – 8,6% і інтернет-платформи – 2,9%.

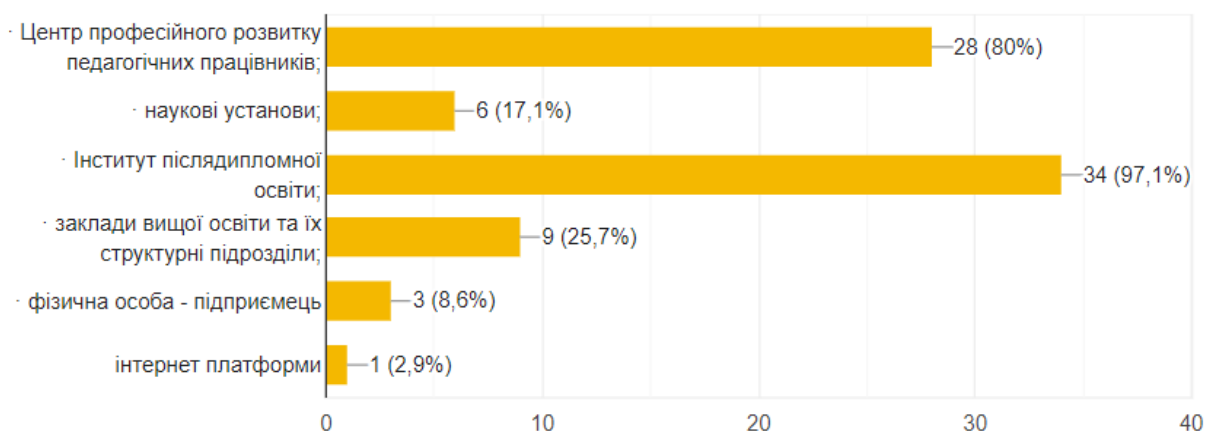

Рис.15. Суб'єкти підвищення кваліфікації, яким надають перевагу педагогічні працівники закладу освіти на думку директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва

Водночас педагогічні працівники ЗЗСО м. Києва зазначили, що надають перевагу таким суб'єктам підвищення кваліфікації: Інститут післядипломної освіти – 85,7% опитаних респондентів, центр професійного розвитку – 66,4%, заклади вищої освіти та їх структурні підрозділи – 21,5%, наукові установи – 19,2%, ФОП – 9,1%, а також: освітні платформи, самонавчання (наприклад, курси на онлайн-платформі Prometheus), освітні портали, досвід колег, учнівські проекти масових відкритих онлайн-курсів та інші – всі по 0,4%.

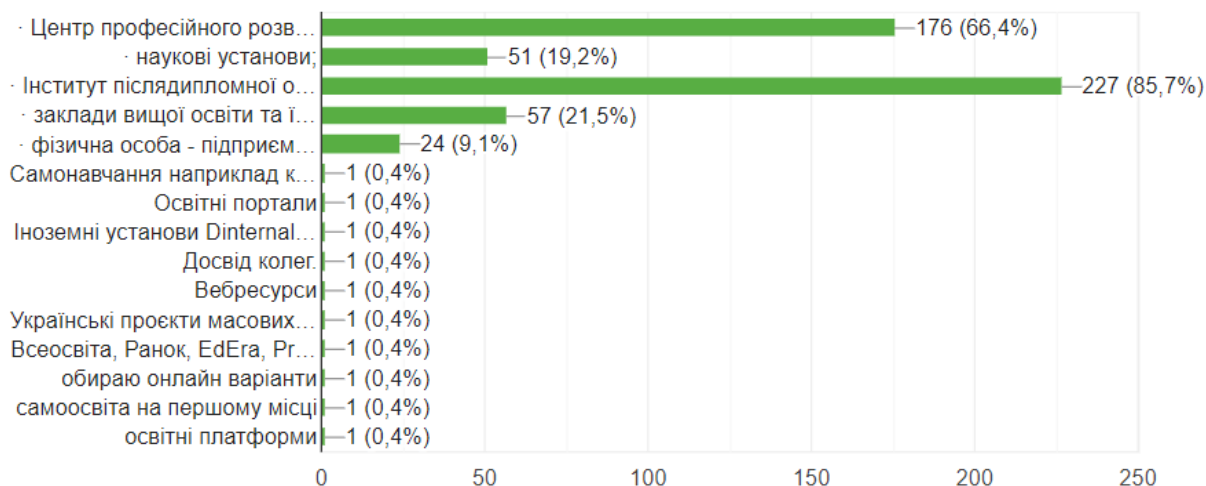

Рис.16. Суб'єкти підвищення кваліфікації, яким надають перевагу педагогічні працівники закладу освіти

РІВЕНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ДЛЯ ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТРЕБ УЧНІВ І ПЕДАГОГІВ

Важливим і цікавим, на нашу думку, було проведене опитування щодо рівня забезпечення доступу до мережі Інтернет у закладі освіти для задоволення потреб учнів і педагогів, що є надзвичайно важливим у нинішніх складних для нашої країни умовах.

Більшість директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва зазначили, що він є достатнім (51,4%), 34,3% опитаних респондентів вказали високий рівень, 11,4% - середній, а 2,9% - низький.

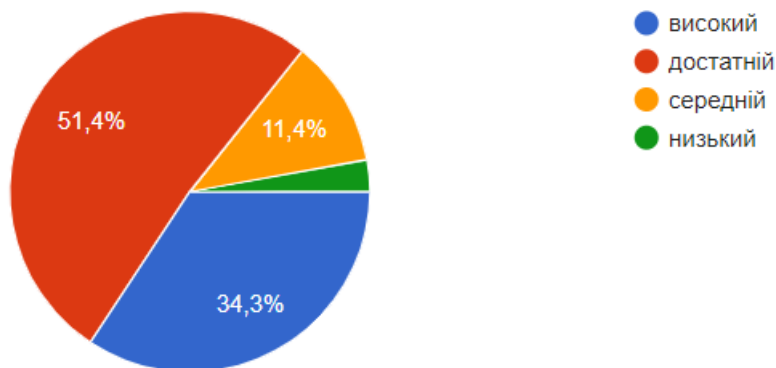

Рис.17. Рівень забезпечення доступу до мережі інтернет у закладі освіти для задоволення потреб учнів і педагогів на думку директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва

Водночас педагогічні працівники ЗЗСО м. Києва зазначили, що рівень забезпечення доступу до мережі інтернет у закладі освіти для задоволення потреб учнів і педагогів є: достатнім – на думку 41,5% опитаних респондентів, високим – на думку 23,4%, середнім – на думку 17% і низьким – 18,1%.

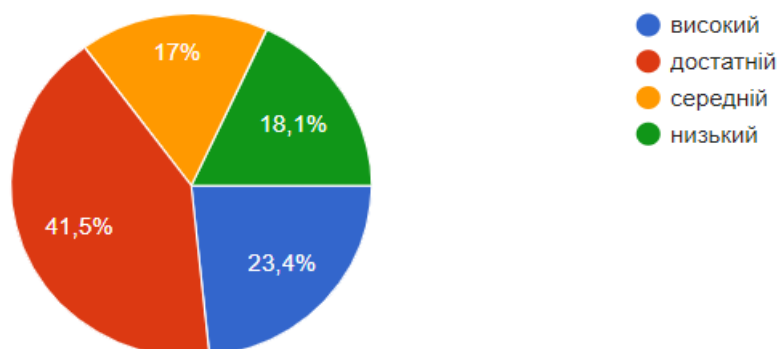

Рис.18. Рівень забезпечення доступу до мережі інтернет у закладі освіти для задоволення потреб учнів і педагогів на думку педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва

ВИКОРИСТАННЯ БІБЛІОТЕКИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЯК ІНФОРМАЦІЙНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ ТА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Окрема увага була приділена бібліотекам ЗЗСО м. Києва, які можуть виступати інформаційно-ресурсними центрами і формувати інформаційно-комунікативну компетентність учасників освітнього процесу.

Так на визначення більшості педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва (52,8% від загальної кількості опитаних) бібліотеки у закладах освіти, де вони працюють, виступають інформаційно-ресурсними центрами. Інша ж частина – 42,7% - дотримуються протилежної думки.

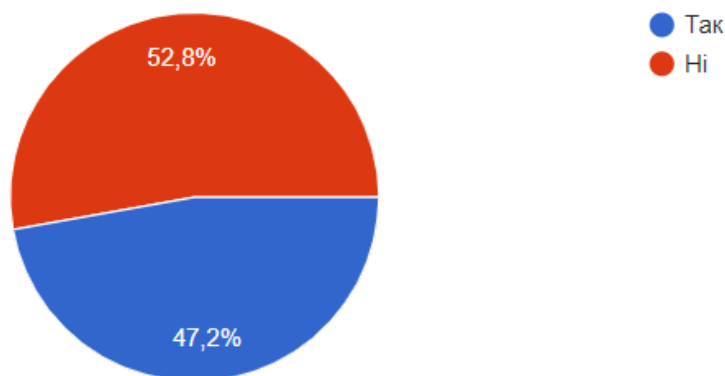

Рис.19. Використання бібліотеки закладу освіти як інформаційно-ресурсного центру педагогічними працівниками ЗЗСО м. Києва

Водночас бібліотека ними іноді використовувалася в освітньому процесі, як зазначили 68,8% педагогічних працівників, часто – як зазначили 17,6% і не використовувалася зовсім 13,6% опитаних.

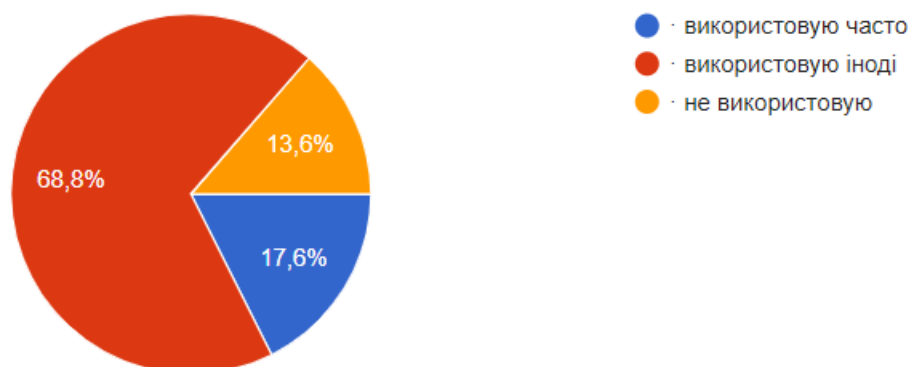

Рис.20. Частота використання бібліотеки закладу освіти в освітньому процесі педагогічними працівниками ЗСО м. Києва

Директорам і заступникам директорів ЗСО м. Києва було поставлено питання чи залучені можливості бібліотеки/інформаційно-ресурсного центру для формування інформаційно-комунікативної компетентності учасників освітнього процесу, на яке більшість опитаних відповіла «так» – 65,7%, а інші навпаки «ні» – 34,3%.

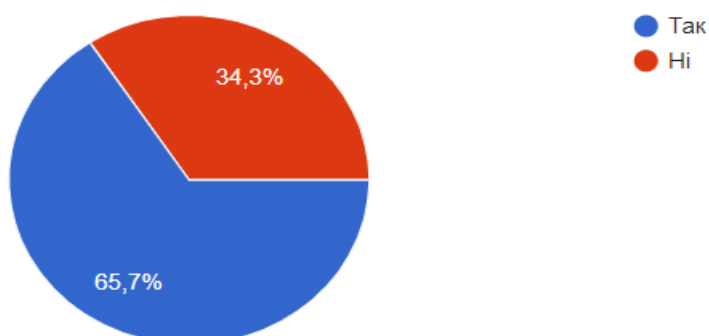

Рис.21. Чи залучені можливості бібліотеки/інформаційно-ресурсного центру для формування інформаційно-комунікативної компетентності учасників освітнього процесу, на думку директорів/заступників директорів ЗСО м. Києва

Щодо того, як саме залучені можливості бібліотеки/інформаційно-ресурсного центру для формування інформаційно-комунікативної компетентності учасників освітнього процесу, більшість опитаних директорів і заступників директорів ЗСО м. Києва зазначили, що у бібліотеках наявні комп'ютери із доступом до мережі Інтернет, а також створені електронні каталоги літератури.

ВИСНОВКИ

На основі аналізу результатів опитування, яке охопило 265 педагогічних працівників і 35 директорів/заступників директорів з 11 ЗЗСО 10 районів м. Києва, можемо зробити такі висновки.

Дослідження показало високий рівень цифрової компетентності і її розуміння адміністрацією ЗЗСО м. Києва і їх педагогічними працівниками. Крім того, більшість ЗЗСО м. Києва є забезпечені цифровими та мультимедійними ресурсами, а також доступом до мережі Інтернет.

Більшість опитаних зазначила, що цифрова компетентність – це насамперед цифрова та інформаційна грамотність, а вже потім – критичне і відповідальне використання цифрових технологій. Лише незначна кількість опитаних педагогічних працівників і директорів/заступників директорів ЗЗСО м. Києва зазначили, що це кібербезпека.

Водночас закладами освіти для розвитку інформаційно-цифрової компетентності проводяться переважно тренінги, практикуми та семінари, як зазначили опитані педагогічні працівники. Цікавим є моментом є те, що лише незначна кількість опитаних педагогічних працівників зазначила, що заходи для розвитку інформаційно-цифрової компетентності, в яких вони беруть участь, проводяться управлінням Державної служби якості освіти у м. Києві/Державною службою якості освіти України та МОН України – від 4,1% до 28,6%. Таким чином, можна зробити висновок, що педагогічні працівники ЗЗСО м. Києва приділяють насамперед увагу тим заходам, які проводяться у закладах, де вони працюють, а потім у всіх інших, зазначених в анкетах, інституціям.

Також позитивним моментом є використання єдиної освітньої платформи для здійснення освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання у закладах освіти, про яке зазначили більшість опитаних респондентів. Серед платформ, які найбільше використовують опитані респонденти були названі такі: «Єдина школа», Google classroom, Google Meet, Zoom та «Нові знання».

Водночас освітній процес у більшості ЗЗСО м. Києва здійснюється або у змішаному або в очному форматах. При тому про суто дистанційний формат не було зазначено жодним із опитаних респондентів. Варто при цьому зазначити, що про очний формат зазначили більшість опитаних директорів ЗЗСО м. Києва і їх заступників, а педагогічні працівники навпаки – у більшості зазначили саме змішаний формат, у якому проводиться освітній процес у закладах, де вони працюють.

Таким чином, можна зробити висновок про можливість гнучкості викладацької діяльності на зазначення більшості педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва.

Важливим моментом в анкетуванні, є рівень забезпечення доступу до мережі Інтернет у закладі освіти для задоволення потреб учнів і педагогів. Так, на думку більшості опитаних респондентів цей рівень є достатнім або високим. При цьому серед опитаних директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва цей показник складає більше половини від загальної кількості опитаних. При цьому лише незначна кількість опитаних директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва зазначила про низький рівень забезпечення доступу до мережі Інтернет у закладі освіти для задоволення потреб учнів і педагогів, водночас як майже кожен п'ятий опитаний педагогічний працівник вказав про те ж саме.

Тож, робимо висновок про важливість розвивати у ЗЗСО м. Києва рівень забезпечення доступу до мережі Інтернет, який ще є не на достатньому високому рівні. Адже це є важливим моментом, на нашу думку, для зростання рівня цифровізації освіти у нашій країні.

Але, у той же час, більша частина опитаних педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва зазначила про достатній рівень умінь та навичок при роботі з комп'ютером та іншими цифровими пристроями.

Варто також зазначити, що на думку більшості опитаних респондентів, адміністрацією закладів освіти один раз на семестр проводяться заходи щодо створення умов розвитку інформальної освіти педагогічних працівників. На нашу думку це є високим показником.

Певна розбіжність у відповідях була виявлена у питанні щодо умов, створених у ЗЗСО м. Києва для ефективного використання інформаційно-цифрових технологій педагогічними працівниками. Зокрема, абсолютно всі директори і заступники директорів ЗЗСО м. Києва зазначили, що всі педагогічні працівники закладів, де вони працюють, забезпечені комп'ютерами і переважна більшість представників адміністрації закладів освіти зазначила про наявність мультимедійного обладнання для кожного вчителя. Водночас, лише дві третини опитаних педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва вказали на наявність мультимедійного обладнання для кожного з них, що вказує про певну розбіжність і відсутність достатнього рівня обізнаності керівництвом закладів освіти щодо реального стану справ у даному питанні. Викликає певну стурбованість також зазначення зовсім незначною кількістю опитаних респондентів наявності умов, створених в укриттях ЗЗСО м. Києва для ефективного використання інформаційно-цифрових технологій педагогічними працівниками. Це зайвий раз доводить про важливість розвитку та покращення умов в укриттях ЗЗСО м. Києва задля забезпечення ефективного освітнього процесу, особливо в умовах дії воєнного стану.

Останнім важливим питанням, яке було нами опрацьовано, стосувалося використання бібліотеки закладу освіти як інформаційно-ресурсного центру та для формування інформаційно-комунікативної компетентності учасників освітнього процесу.

Так, на визначення більшості педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва, бібліотека закладів освіти, де вони працюють, не використовується як інформаційно-ресурсний центр, що наводить на думку, що на даний момент не всі бібліотеки ЗЗСО м. Києва модернізуються і відповідають вимогам сучасності. Крім того, більшість педагогічних працівників ЗЗСО м. Києва зазначили про те, що вони іноді використовують бібліотеки в освітньому процесі.

Водночас більшість опитаних директорів і заступників директорів ЗЗСО м. Києва зазначили, що для формування інформаційно-комунікативної компетентності учасників освітнього процесу залучені можливості бібліотеки як інформаційно-ресурсного центру, що дещо розходиться із відповідями більшості опитаних педагогічних працівників і вказує на незначну обізнаність керівництва закладів освіти у даному питанні.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Засновникам закладів освіти вжити заходів щодо забезпечення:

- належних умов у закладах освіти для ефективного використання інформаційно-цифрових технологій педагогічними працівниками, зокрема, наявності у кожного вчителя й в укріптях ЗЗСО м. Києва комп'ютерів, мультимедійного обладнання і вільного доступу до мережі Інтернет;
- фінансування для модернізації та розвитку бібліотек ЗЗСО м. Києва як інформаційно-ресурсних центрів.

Керівникам закладів загальної середньої освіти:

- створити необхідні умови для формування інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників;
- унести зміни, у разі необхідності, до стратегії розвитку ЗЗСО у частині: цифровізації освітнього процесу; створення належних умов для її розвитку; підвищення інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників;
- створити умови для впровадження педагогічними працівниками цифрових та мультимедійних технологій в освітньому процесі;
- створити умови для роботи бібліотеки закладу освіти як інформаційно-ресурсного центру;
- розглянути на засіданні педагогічної ради закладу освіти питання використання єдиної електронної освітньої платформи.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

1. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 5 вересня 2017 року.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 року № 67-р «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей громадян України та затвердження плану заходів з її виконання».
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» № 463-IX від 16 січня 2020 року.
4. Закон України «Про Національну програму інформатизації» № 2807-IX від 1 грудня 2022 року.
5. Постанова Кабінету Міністрів України № 1190 від 27 грудня 2018 року «Про затвердження Положення про сертифікацію педагогічних працівників».
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників».
7. Наказ Міністерства розвитку економіки та сільського господарства України «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» від 23 грудня 2020 року № 2736.
8. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про атестацію педагогічних працівників» від 09 вересня 2022 року № 805.
9. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 04 лютого 1998 р. № 75/98-ВР [зі змінами та доповненнями у 2018 р.].
10. Наказ МОН України від 25.04.2013 № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання».

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Дистанційна освіта – це можливість навчатися та отримувати необхідні знання віддалено від навчального закладу в будь-який зручний час.

Дистанційне навчання – сукупність сучасних технологій, що забезпечують доставлення інформації в інтерактивному режимі за допомогою використання ІКТ від тих, хто навчає (викладачів, учителів, визначних постатей у певних галузях науки, політиків), до тих, хто навчається (студентів чи учнів, слухачів). Застосовується під час підготовки як у середніх загальноосвітніх школах і ЗВО, так і в бізнес-школах. Основну роль у здійсненні дистанційного навчання відіграють сучасні інформаційні технології.

Інформальна освіта (англ. Informal education) – форми освіти, що є цілеспрямованими або ретельно спланованими, але не інституціоналізованими, тобто менше організована і структурована, ніж формальна і неформальна освіта. Інформальна освіта може включати навчальну діяльність в родині, на робочому місці, за місцем проживання і в повсякденному житті, її спрямованість визначається самостійно, родиною або соціумом.

Інформаційний ресурс – сукупність документів у інформаційних системах, тобто книги, статті, архівах, банках даних тощо.

Інформаційно-комунікаційні технології – сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, об'єднаних з метою збирання, опрацювання, зберігання і розповсюдження інформації в інтересах її користувачів.

Інформаційно-освітнє середовище – частина, підпростір інформаційного простору, що ситуативно використовує конкретний користувач для розв'язування освітніх завдань.

Інформаційно-цифрова компетентність – здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства, впевнене та критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією у професійній діяльності, в публічному просторі, приватному спілкуванні; інформаційну й медіаграмотність, алгоритмічне мислення, навички безпеки в Інтернеті, розуміння етики роботи з інформацією.

Кібербезпека – це сукупність методів захисту у галузі телекомунікацій та інформатики, пов'язаних з оцінкою і контролюванням ризиків, що виникають при користуванні комп'ютерами та комп'ютерними мережами і їх впровадження із точки зору конфіденційності, цілісності і доступності.

Мультимедійні засоби навчання – мультимедіапрезентація; слайд-шоу; електронний звіт; мультимедіа-доповідь; електронний журнал; навчальні ігри, розміщені, як в Інтернеті (on-line), так і на різних носіях (off-line); мультимедіатренажери; навчальні фільми та відео демонстрації та багато інших мультимедіасистем.

Онлайн-навчання – навчання, що здійснюється з використанням ресурсів та технологій глобальної мережі Інтернет.

Платформа дистанційного навчання – це програмне забезпечення для підтримки дистанційного навчання, метою якого є створення та управління педагогічним змістом.

Технології дистанційного навчання – це відкрита розгалужена система дидактичних та інформаційно-комунікаційних технологій, створена внаслідок поєднання потрібних форм, методів і засобів навчання з метою отримання найвищої якості результатів навчання та використовується для розроблення дистанційних курсів, організації навчального процесу й керування ним.

Цифрова компетентність педагогічного працівника – це складне динамічне цілісне інтегративне утворення особистості, яке є його багаторівневою професійно-особистісною характеристикою в сфері цифрових технологій і досвіду їхнього використання, що зумовлене, з одного боку, потребами та вимогами цифрового суспільства, а з іншого – появою цифрового освітнього простору, який змінює освітню (навчально-виховну) взаємодію всіх її учасників, характеризується широким залученням мережі Інтернет, цифрових систем зберігання та первинної систематизації даних, а також автоматизованих цифрових аналітичних систем (на основі нейромереж та штучного інтелекту), що дає змогу ефективніше здійснювати професійну діяльність та водночас потребує постійного професійного саморозвитку.

Цифрова освіта – це освіта, яка, головним чином, функціонує за рахунок цифрових технологій, тобто електронних транзакцій, які реалізуються шляхом використання Інтернету.

Цифрова освітня платформа – складова цифрового освітнього середовища, що інтегрує широкий спектр цифрових засобів. Цифрове освітнє середовище – частина цифрового простору, найближче зовнішнє оточення особистості, є сукупністю спеціальних освітніх умов, що створюються цифровими сервісами, за допомогою яких безпосередньо відбувається діяльність усіх учасників освітнього процесу.

Цифрове освітнє середовище закладу освіти – педагогічна підсистема підтримки та здійснення освітньої діяльності у закладі освіти, яка базується на основі сучасних педагогічних та цифрових технологій, що інтегрують відповідні цифрові освітні сервіси та призначені для адаптації сучасного освітнього процесу до умов цифрового суспільства.

Цифрове суспільство – це суспільство, пов'язане з розвитком успішно сприйнятих суспільною практикою цифрових технологій.

Цифровізація (з англ. digitalization) – це впровадження цифрових технологій в усі сфери життя: від взаємодії між людьми до промислових виробництв, від предметів побуту до дитячих іграшок, одягу тощо. Перехід діяльності з реального світу у світ віртуальний (онлайн). Насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними.